

«Munți cu frunte-n nouri, munți udați de singe,
 În veșmint de piatră jalea voastră plinge.
 Noi dintr-a domnului poruncă
 Acolo sus am dat năvală,
 Să țintuim pe veci în stincă,
 Flămîndă, libertatea goală»¹.

Prin schimbarea de ton și de culoare, prin tragicul uman și satira corosivă, poezia este o capodoperă. Șevcenko stima atît de mult pe Mickiewicz, încît i-a trimis în 1847 în manuscris, drept omagiu, tocmai acest poem revoluționar².

Cu un an mai tîrziu, în 1846 a luat ființă la Chiev Asociația Chiril și Metodi, activînd secret pentru o federație liber consimțită a popoarelor slave cu un sistem democrat-republican de conducere. N. I. Kostomarov era ideologul asociației. V. P. Vedina arată că statutul asociației *Книги буніа українського народу*, prin forma literară și verbul înflăcărat stă aproape de opera lui Mickiewicz: *Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego*³.

Șevcenko s-a alăturat aripii stîngi a asociației, democrat-revoluționară, care milita în primul rînd pentru desființarea iobăgiei. În martie 1847 asociația a fost denunțată și membrii ei arestați. Șevcenko călătorea prin Ucraina. A fost găsit și arestat și el. Purta asupra lui documentele cele mai compromițătoare în ochii țarismului: versurile sale și între ele *Visul* și *Caucazul*. În timp ce ceilalți membri au scăpat mai ușor, declarînd că urmăreau federalizarea slavilor sub sceptrul țarului, pentru Șevcenko vorbeau versurile, iar el personal, cu dirzenia înăscută de țaran, a declarat deschis că le-a scris pentru că suferința și asuprirea țăranilor din Ucraina au trezit în el indignarea și ura. Fiindcă îndrăznise să cînte durerea fraților săi, i s-a dat poetului pedeapsa cea mai grea: deportarea fără termen în Siberia, ca simplu soldat, iar țarul a scris înfricoșat cu mîna lui: «sub paza cea mai aspră, cu interdicerea de a scrie și desena». A început astfel pentru Șevcenko o nouă perioadă, de viață în exil, trimis fiind întîi la Orenburg, apoi la Orsk pe Ural, atașat unei expediții la marea de Aral, întors din nou la Orenburg (1849) și ulterior (1851) la Novopetrovsk, în stepele chirghize, la nord-est de Marea Caspică, unde a rămas pînă în 1857.

Cu prilejul deportării a cunoscut Șevcenko un număr de revoluționari poloni, exilați ca și el, cu care s-a împrietenit. În urma atîtor răscoale și mișcări revoluționare, numărul deportaților poloni era cel mai mare și «în stepele Orenburgului» se ridica la circa 2 000⁴, fără a vorbi de dislocarea a zeci de mii de familii polone spre diferite centre, pentru ca mișcarea revoluționară să fie slăbită⁵. La Orenburg Șevcenko a cunoscut și a legat prietenie cu un număr considerabil de revoluționari poloni, de care mai tîrziu se interesează în scrisorile sale⁶ sau în compania cărora apare într-un tablou desenat în 1849 de Alexei Cernișev, descoperit și publicat în 1911 de revista «Świat

¹ T. ȘEVČENKO, *Poezii*, trad. Victor Tulbure, București, 1960, p. 79.

² Cf. V. P. VEDINA, *op. cit.*, p. 36.

³ *Ibidem*, p. 36.

⁴ Cf. V. P. VEDINA, *op. cit.*, p. 38.

⁵ Vezi HENRYK MOŚCICKI, *Pod berłem carów*, Varșovia, 1924, p. 35—39. Pentru deportarea în Caucaz a unor scriitori poloni ca Tadeusz Łada-Zabłocki, Leon Janiszewski, Władysław Strzelnicki, cf. studiul cercetătorului sovietic M. ŻYWOW: *Polscy poeci «kaukascy»*, în «Pamiętnik literacki» L (1959), nr. 3—4, p. 563—569 (trad. KAROL HEINTSCH).

⁶ T. ȘEVČENKO, *Tsopu*, III, p. 384—385, 387, 406, 414, 416, 445, 456 etc.